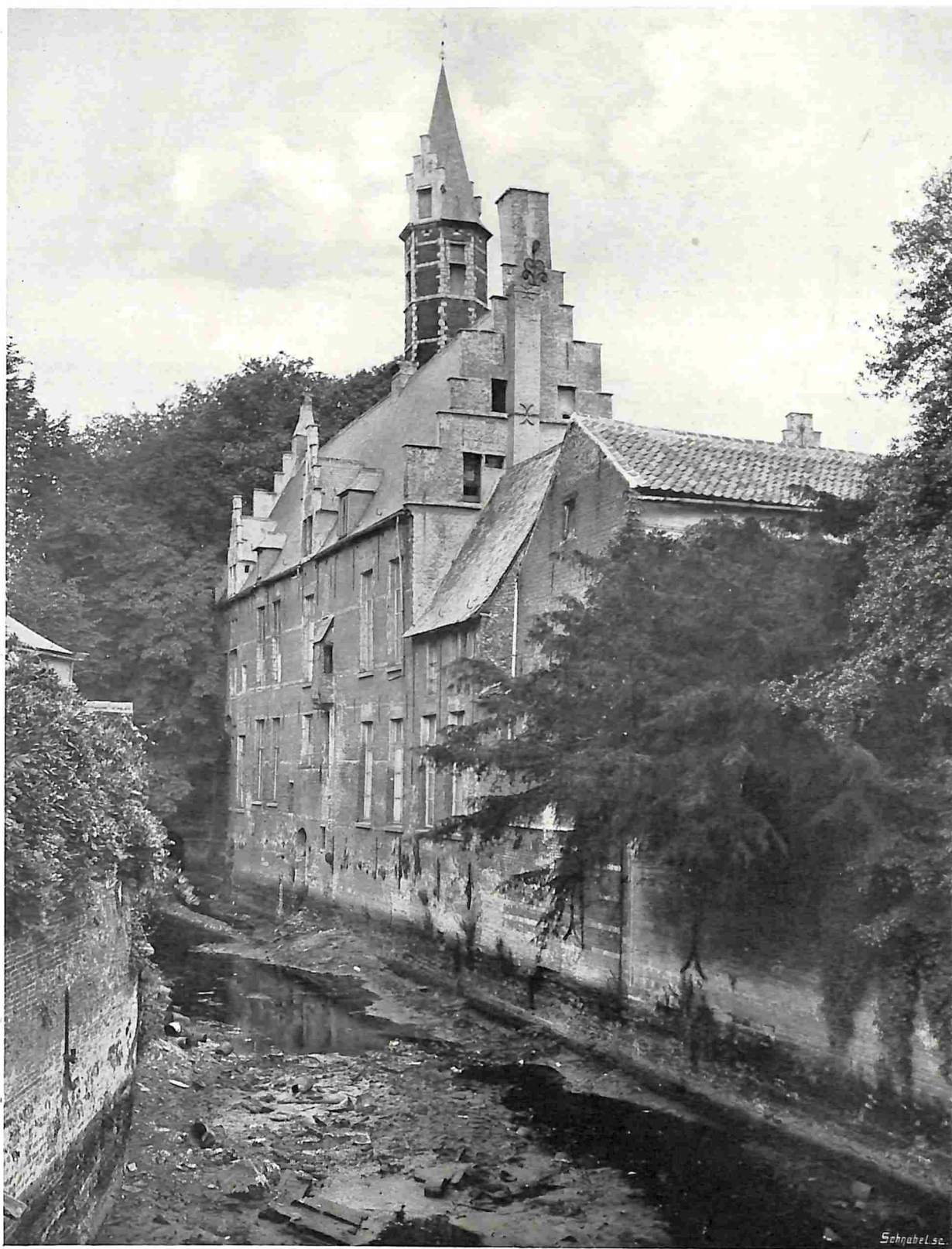

BUITEN

8^E JAARGANG N^O. 43.

ZATERDAG 24 OCTOBER 1914.

DE OUDE ABDIJ VAN ST. TRUIEN AAN EEN DER „VLIETJES" TE MECHELEN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE OUDE ABDIJ VAN ST. TRUIEN TE MECHELEN. ILL. BLZ. 509	
DE WET DER WOUDEN, DOOR JAMES B. HENDRYX (8) „ 510	
	EN 520
VREDIGE LANDSCHAPPEN, DOOR G. DE GRAAF, GEÏLL. BLZ. 512—515	
VIJVER, (GEDICHT), DOOR G. STEPELS—VAN DRIEL . BLZ. 513	
DE OORLOGSPROVIAND, DOOR JOH. W. BROEDELET . . „ 514	
DE STRIJD IN NOORD-OOSTELIJK FRANKRIJK VOOR	
HONDERD JAAR, DOOR G. WIJGMANS . . . . . „ 516	
HET BÖKKENHÖFKE TE SCHIMMERT, DOOR A. J. A.	
FLAMENT, GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 516—517	
STUKJES LEVEN, II, DOOR DORA MUSBACH . . . . . BLZ. 517	
VLAS, DOOR B., GEÏLLUSTREERD . . . . . „ 518	
OUDE HUIZEN AAN HET ROKIN BIJ DEN DAM TE AM-	
STERDAM. ILLUSTRATIE . . . . . „ 519	
NOG EENS: OOGKLEPPEN VOOR PAARDEN . . . . . „ 519	
DE INTOCHT VAN DE DUITSCHERS IN BRUGGE. ILLUSTR. „ 520	
DE LAKENHALLE TE YPEREN. ILLUSTRATIE . . . . . „ 520	

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

DE WET DER WOUDEN

door JAMES B. HENDRYX.

(8) (Geautoriseerde vertaling.)

HOOFDSTUK X.

DETECTIVE HINTON.

NA een lang-aangehouden gefluit en geknars kwam de sneltrein tot staan voor het stationnetje te Rocoko, aarzde gedurende een klein deel van een minuut, een lantaarn beschreef een halven cirkel, een portier werd open en dicht gegooid, en de trein vervolgde weder zijn weg westwaarts. Er stonden twee mannen op het perron de lichten van den laatsten wagen na te kijken, die in de verte verdween. De kleinste van het tweetal was een kort, stijf kereltje met een stoppeligen snor en starre groene oogjes als die van een slang. Hij zette den kraag van zijn bontjas op en beschouwde het landschap eens.

Wat hij zag, vervulde hem niet met uitbundige vreugde; een hokje van een stationnetje, een reusachtige watertank, twee onregelmatige, bijna evenwijdig-loopende rijen houten huisjes, gescheiden door een breeden weg, die zich verloor in het donkere woud — en sneeuw. Hier en daar pinkte een licht door de stijf-bevroren ruiten van een venster, als het scherm van een tooverlantaarn.

„Als dit niet het meest van-God-vergeten gat in de wereld is, dan weet ik het niet”, gromde hij.

„O, maar zóó erg is het niet”, lachte zijn metgezel, een lange, zwaar gebouwde, geelharige man, met een eenigszins schotschen tongval. „Alleen godvergeten voor 't oogenblik. Kom, laten we eens gaan zien wat Scotty voor ons te eten heeft”. En de groote directeur van de Softwood ging voor naar het hotel.

Toen zij gesoupeerd hadden, schoven beiden hun stoelen bij, en voegden zich bij de groep om de kachel. Mc Ilvary stelde zijn metgezel voor als Hinton, een vriend van hem, die eens wilde zien hoe het bosch er in de winter uitzag. Hinton beantwoordde de begroeting van de groep om de kachel met een gebrom, en verviel toen weer in stilzwijgen. Mc Ilvary nam deel aan het gesprek, en stond na een half uurtje op.

„Kom, laten we naar bed gaan, Hinton; 't is morgen vroeg dag, want als we de Burntwood vóór donker nog willen bereiken, moeten we bij tijds op weg”.

Hinton was niet bepaald een aangenaam mensch. Hij was een van die ongelukkigen, die een eeuwigdurende grief met zich omdragen. Niemand mocht hem lijden, en zij, die hem kenden, hadden enkel ontzag voor hem. Hij was een van de sluwste rechercheurs van de firma, die hem employeerde; zijn roem strekte zich uit over twee vastelanden en een schiereiland.

Toen dan ook Richardson, de millionair-houthandelaar en speculant, Spike Wilson's rapport aan Mc Ilvary in handen kreeg, en vernam van het verdwijnen van Hagen, telegrafeerde hij om Hinton. Twee dagen later gaf deze zijn kaartje af, en werd onmiddellijk in Richardson's privé-kantoor gelaten. Deze overhandigde hem het rapport en wachtte geduldig tot hij het tweemaal had doorgelezen.

„De man, die hier met den naam van Hagen genoemd wordt, is mijn zoon. Hij ging de bosschen in om de houtzaak te leeren. Hij is zoek. Het lijkt mij, dat dit geen zuivere zaak is. Ik wil hem laten zoeken en zijn moordenaar zien hangen. Hoeveel moet u hebben?”

De stage, slangachtige oogen bleven op het rapport gevestigd, en toen Hinton sprak, noemde hij een som, die den magnaat den adem benam. Hij zweeg verscheidene minuten. De rechercheur stond op en nam zijn hoed en handschoenen weder van de tafel.

„Dat zijn mijn condities, mijnheer Richardson. Neemt u me niet kwalijk, maar mijn tijd is kostbaar. U kunt massa's lui vinden, die de zaak voor een tiende van het honorarium, dat ik vraag, op zich willen nemen. U moet goed begrijpen, dat, als ik deze zaak op mij neem, ik óf uw zoon zal terugvinden, of de veroordeeling bewerkstelligen van hen, die verantwoordelijk zijn voor zijn verdwijnen. U kunt een cheque op naam in iedere bank, die u maar wilt, zetten, voor het bedrag, dat ik u genoemd heb. Slaag ik, dan in ik de cheque, slaag ik niet, dan zal ik hem niet noodig hebben. Ondertusschen zal ik op u trekken voor alle onkosten”.

„Vooruit dan maar. Wanneer gaat u?”

„Vanavond. Goedendag”.

Twee dagen later zat Hinton met Mc Ilvary in diens privé-kantoor en besprak het geval, met het resultaat, dat de directeur besloot den rechercheur te vergezellen op zijn tocht naar Vijfendertig.

Bij het najagen van zijn prooi had de detective reeds heel wat moeilijkheden te overwinnen gehad. Hij had zich door steenen muren moeten heenboren; had met goed gevolg de lui, die op den uitkijk stonden, weten te passeeren en zich toegang weten te verschaffen tot het best-bewaakte speelhuis van de wereld; hij had Rusland onder de oogen van de politie dwars doorgereisd zonder pas; had zich vechtend een weg gebaad door een huilende, naar bloed dorstende menigte werkstakers, en hun aanvoerder gearresteerd; hij had twee burgemeesters met lange vingers hun verdiende loon bezorgd, evenals een van den rechten weg afgedwaalden senator. Maar hij had nog nooit op sneeuwschoenen gestaan, en heeft dit ook nu nog niet.

De tocht naar Vijfendertig werd bij daglicht aangevangen. Hinton, met een pijjekker aan en een muts op, en mocassins aan de voeten, maakte handig de riemen van zijn sneeuwschoenen vast. Hij stond op, en probeerde een stap te doen; daar hij zich als eenig gevolg een gevoeligen schop tegen zijn kuit gaf, besloot hij het eens met het andere been te probeeren, met het resultaat, dat hij voorover met zijn neus in de sneeuw viel, daar hij niet had opgemerkt, dat toen hij zijn rechtervoet neerzette, de schoen drie of vier duim over den linker schoen heenviel. Mc Ilvary hielp hem weer op, en hij probeerde het nog eens.

Ditmaal deed hij eenige passen, doch wederom haakten zijn schoenen; weder ontzette Mc Ilvary hem. Hoewel hij nu groen van woede zag, ging hij nogmaals op weg, en bracht het een twintig pas ver, doch toen eindigde zijn loopbaan, en kwam hij in botsing met de smidse. Bij het omdraaien raakten zijn schoenen verward, en hij kwam met een smak in zittende houding neer op de naar boven gekeerde punten van een eg. Mc Ilvary hielp hem terug naar Scotty, waar Hinton bleef, terwijl de directeur alleen den tocht naar Vijfendertig aanving. Hinton deed navraag en seinde naar Flat Rock om een toom honden en een drijver.

Toen zij de boeken doorgekeken hadden in het kleine kantoor van Vijfendertig, stak Mc Ilvary een sigaar aan, en, terwijl de blauwe rook omhoog steeg, zei hij:

„Spike, vertel me eens alles wat je weet van het verdwijnen van Hagen”.

„D'r is niet veel te vertellen, na wat ik u al geschreven heb. Lunger en ik zaten die avond samen in de keet, en Hagen komt erin, zoowat tegen half elf. Hij wou een foutje rechtzetten, dat ie in 't meetboek gemaakt had, en we stonden bij de kachel en praatten een poosje en gingen toen hierheen.

„Nou, die fout was in 'n minuut of tien opgeknappt, en toen ging Hagen heen en bleef ik hier zitten lezen tot laat. Voor ik d'r inkroop, ging ik eerst nog even naar buiten om es naar 't weer te kijken, en toen zag 'k Hagen's deur openstaan en z'n licht nog branden. Ik ging d'r heen en keek es naar binnen. 't Vuur was uit — en ik heb Hagen niet weer gezien”.

„Laat me 's kijken, hoe lang is dat nou geleden?”

„Vandaag krek 'n maand”.

„Nou, je heb' nou 'n maand de tijd gehad, om d'r over na te denken. In je rapport zei je, dat je iemand verdacht — wie is dat?”

„Dat zou 'k nou liever niet zeggen. 't Is geen kleinigheid, zoo iets d'r zoo maar uit te flappen”.

„Tusschen twee haakjes, waarom is Kennedy toch vertrokken?”

„Dat zou ik niet kunnen zeggen. Hij heeft geen goeie reden opgegeven. Zei, dat ie heenging omdat de ouwe Coombs weer ziek was; Coombs en hij hebben al drie jaar lang samen gehakt, en

Coombs is geregeld 'n paar maal in 't jaar ziek. Andere keeren heeft Shane ook geholpen totdat de ouwe weer beter was".

„Je weet zeker, dat Kennedy getrouwd is, he?"

„Getrouwd! Nee! Wie heeft u dat verteld?"

„Wel, iedereen in Rocoko. Hij is getrouwd met 'n dochter van Tim O'Shea, die aan de Nipissing woont. Is de vlakke alleen overgestoken, en wat meer zegt, hij heeft z'n vrouw mee teruggebracht, en nou zijn ze naar Shane's claim aan de Little Porcupine, geloof ik, dat ze zeien".

„Hij getrouwd met Kitty O'Shea! Daar zal 'k 'm voor krijgen! Daar breng ik 'm voor an de galg, of mijn naam is geen Spike Wilson!" De reusachtige opzichter was opgestaan, en liep met groote passen het kantoorje op en neer, bleek van woede.

„O, dus je verdenkt Shane?" Spike bleef plotseling staan en sloeg woest met zijn vuist op den lessenaar.

„Ja, ik verdenk hem! Wie zou 't anders gedaan kunnen hebben? Wie wist er anders waar die gebroken steel lag? Niemand dan Kennedy. Die middag gooide hij 'm neer bij de smederij. En wat deed die steel daar bij Hagen z'n deur. Hij zei aan Lunger Davis, dat hij Hagen wel zou krijgen te een of andere tijd; en dezelfde avond dat hij om zeep werd gebracht, vertelde Hagen me in de keet, dat Kennedy tot over tien in zijn keet was geweest, en dat ie bang was, dat Shane hem naar het leven stond. Ik weet natuurlijk wel, dat u zeggen wil, dat Hagen daarna nog hier was, maar wat verhinderde Shane om terug te sluipen, en hem op z'n kop te tikken, en 'm onder 't ijs te stoppen, of 'm in de struiken achter te laten voor de wolven? En bovendien, waarom snee' ie uit?"

„Ik moet je eerlijk zeggen, Spike, dat ik geloof, dat je de verkeerde aanblaft."

„U bedoelt, dat u niet gelooft, dat Kennedy 't gedaan heeft?"

„Precies. Kennedy is er de man niet naar, om een sluipmoord te doen, en hem dan op die manier te verdonkeremen. Als hij getergd werd, ja, dan zou hij iemand kunnen doden — maar zóó niet". De directeur trok in gedachten verdiept aan zijn sigaar gedurende eenige minuten; eindelijk zei hij:

„D'r is 'n vervelende grauwe erwt van 'n rechercheur in Rocoko, die hier van weten moet. Ik geloof, dat ie in z'n vak 'n heele piet is, maar hij is zoo gezellig als 'n kip, die zit te broeien. Ik zal je maar dadelijk vertellen, dat de naam van den man geen Hagen was. Hij is, of liever gezegd, was, de zoon van den ouden Richardson".

„Wat! Toch niet Richardson uit St. Paul, die z'n millioenen in 't hout heeft verdiend?" De opzichter wendde groote verbazing voor.

„Ja, Richardson uit St. Paul, en hij heeft dezen Hinton hierheen gestuurd om zijn zoon te zoeken of den moordenaar te vinden, en ik voor mij geloof, dat hij 't 'm lappen zal ook — al moet hij wachten tot de sneeuw smelt".

„Waarom is ie niet meegekomen?"

„Zooals ik net wou zeggen", ging de directeur voort, „zal hij wel weten wat te doen, als hij jou verhaal gehoord heeft. Ga morgenochtend naar Rocoko en praat eens met hem. Hij kan op 't oogenblik niet hier komen, omdat hij 'n verschrikkelijk groentje is als 't op sneeuwschoenen aankomt. Hij wou, geloof ik, probeeren ergens een toom honden te krijgen, maar ik geloof niet dat hij binnen een week hier kan zijn. Ik zal 't kamp wel op gang houden, tot jij terug komt. Met een week kun je gemakkelijk terug zijn".

Spike vroeg zich af, of de directeur zijn systeem tijdens zijn afwezigheid zou kunnen ontdekken. Dit was een totaal onvoorziene omstandigheid. Daar moest hij eerst eens met Lunger over praten.

„We moesten nou maar gaan slapen, meneer Mc Ilvary. Ga u hier liggen, dan ga ik naar Davis en slaap in zijn keet. Wel te rusten".

„Zeg, Lunger", begon hij, toen hij er in geslaagd was, den meter te wekken, „ik moet voor 'n dag of acht, tien naar Rocoko. De „groote baas" zal in dien tijd 't kamp opknappen. Zorg jij d'r voor, dat de meetrappen precies as anders worden ingediend, dan merkt ie niks, of ie mocht de mannen tellen, maar dat doet ie niet licht. Van nou af an moeten we voorzichtig zijn — ons hoofd bij mekaar houden, en kalm blijven".

„Wat is t'r an de hand?" vroeg Davis, den opzichter slaperig aankijkend.

„Dat zal ik je zeggen. Je hadt 't al vervloekt erg mis, toen je zei, dat Kennedy niet voor aanstaande voorjaar naar de Nipissing zou kunnen kommen. Hij heeft 't 'm gelapt, en nou zit ie al op z'n erf — hij met haar. Dat is jouw schuld; maar daar zullen we geen herrie over maken. Kennedy krijgt z'n beetje wel, en dan kan ik van Kitty gedaan krijgen wat ik wil. Ik heb 'r precies waar ik 'r hebben wil. Ik zal maken, dat ze d'r zelfs spijt van heeft, dat ze Kennedy ooit gezien heeft. En luister nou es; d'r is 'n detectief in Rocoko, die door den ouwen Richardson gehoord is, om uit te visschen waar Hagen gebleven is. We hebben 'm hier niet nodig, en daarom ga ik naar Rocoko, en zal 'm genoeg vertellen, om 't 'n leelijk zaakje tegen Shane te laten lijken, en dan zal ie 'm wel arresteren. Als ie 'm te pakken heeft, gaat ie heen totdat de zaak voor komt, en dat is niet vóór van de zomer. Ondertusschen kunnen wij dan alles afspreken, zoodat we precies 't zelfde verhaal doen".

„Waarom kon je voor den donder niet wachten tot van 't voorjaar, zooas ik je zei, inplaats van d'r op in te rennen as

'n beer in 'n kombuis? Zoo gauw as ze'm arresteren, balkt ie over je lange vingers, en wat doen jij en Timmins dan?"

„Ik kon 't niet laten. Mc Ilvary begon allerlei te vragen nadat ik 'm verteld had van Hagen, en hij zag, dat ik Kennedy verdacht, en zoo zei ie, dat ik naar Rocoko moest gaan om an die detectief te vertellen wat ik wist. En bovendien leeft ie daar niet tot 't voorjaar met Kitty, niet as ik t'r wat an kan doen."

„Dat dacht ik wel, groote zot die je bent! 't Is weer de ouwe kwestie, 'n vrouw in 't spel, en de zaak is bedorven. Enfin, ga je gang maar; 't is 't eenige wat je doen kunt; alleen wou ik maar, dat ik 't was, die met die vent moest gaan praten inplaats van jij. Natuurlijk verknoei je de zaak weer op de een of andere manier. Ik moet 'r es over praktizeeren. As Kennedy klikt, dan kom jij d'r ook niet zonder kleerscheuren af, vrind."

HOOFDSTUK XI.

ONVOLDOENDE BEWIJZEN.

Een voor een verlieten de stamgasten bij Scotty den groep om de kachel en gingen naar bed. Hinton zat in een stoel die met opgevouwen dekens als kussens belegd was, een roman te lezen. Aan den anderen kant van de kachel zat Spike Wilson zijn pijp te rooken en op te snijden met Scotty. Eindelijk stond deze laatste op, geeuwde luid, en ging met dreunende stappen naar bed, terwijl hij het knetterende vlammetje zijner kaars beschermde met een reusachtige hand.

Langzaam kropen de minuten voort. Hinton verdiepte zich nog steeds in zijn boek, terwijl Spike zwijgend voortrookte en den ander van onder zijn zware, ruige wenkbrauwen opnam. Eindelijk klopte hij luidruchtig de asch uit zijn pijp en schraapte zijn keel.

„Zeg es, meneer, je heet Hinton, he?"

De ander keek op met een geërgerden blik.

„Ja, heb je er iets op tegen?"

„Nee, dat kan ik niet zeggen. Ik heet Wilson, en ik ben opzichter van kamp Vijfendertig van de Softwood".

„Nou, en-?"

„Nou" bouwde Spike hem na, „maak je niet zoo druk. Laten we de kwestie even bekijken; je bent detectief, en bent hier door den ouden Richardson naar toe gestuurd om zijn jongen te zoeken, die zich hier Hagen noemde, of om de man die 'm vermoord heeft, te pakken. Ik geloof, dat ik weet, wie 't gedaan heeft; tenminste, alles wijst erop. Toen Hagen vermist werd, vonden we bij z'n deur 'n steel van 'n haak, die niemand wist, dat daar kon liggen dan de persoon die ik bedoel. Want de' vorige' dag had ie 'm zelf gebroken. Toen vertelde ie an de jongen, die de keet beheert, dat ie Hagen wel krijgen zou; ik zelf hoorde ze mekaar de huid schoonvegen, en Hagen vertelde me, dat die vent 't op hem voorzien had. En de' volgende dag snijdt ie nog uit ook."

Spike hield even op en keek in de groene oogjes, die hem aandachtig gadesloegen.

„Hoeveel moet je hebben, als je me den naam van die persoon noemt?"

Hinton haalde een geweldig dikke rol banknoten uit zijn zak en merkte op dat de opzichter er begeerig naar keek.

„Ik hoef niet betaald te worden voor 't vertellen. Ik geloof, dat die man vermoord is en 't is voor mijn belooning genoeg as je de moordenaar pakt. Ik heb nou al vier jaar 't opzicht over kampen en nog nooit is 't 'r iemand vermoord. De persoon, die ik bedoel, heet Kennedy en je kunt 'm vinden ergens an de monding van de Little Poncupine".

„Wat heb je tegen dezen Kennedy?"

„Wie? Ik? Niks, heelemaal niks; ik wil alleen maar zeggen, dat, as ie 't gedaan heeft, hij gehangen hoort te worden. Nee, hoor, hij en ik konnen altijd heel best met mekaar opschieten en ik zou nooit geloofd hebben, dat ie zoo'n gemeene streek kon uithalen, as 't er niet zoo verdacht uitzag."

„H'm, ja — 't ziet er werkelijk verdacht uit; maar je kunt nooit precies zeggen, waar zoo'n zaak op uitloopt". De detective zei dit op nonchalanten toon, alsof de kwestie hem geen erg groot belang inboezemde, doch geen woord ontging hem en geen beweging of gelaatsverandering, die niet opgemerkt werd door de kleine slangachtige oogjes. Hij geeuwde slaperig en zei:

„Ze zeggen, dat Kennedy z'n vrouw 'n knap bekje heeft, he?"

„Nee maar, en of! Wat ze kan gezien hebben in die...."

Spike hield plotseling op.

„He?" vroeg Hinton slaperig.

„Ik zeg ja, en dat ik t'r 'n paar maal gezien heb".

„Ze zeggen, dat ze erg verliefd op 'm is".

„Nou, en wat zou dat?" De geërgerde klank in Spike's stem ontging den ander niet. „Dat doet hier nou niks toe. De kwestie is hier maar: zijn de bewijzen sterk genoeg om 'm op te arresteren?"

De detective zweeg en ging blijkbaar bij zichzelf de verschillende, tegen Shane aangevoerde dingen nog eens na.

„Ja", zei hij eindelijk, „ik geloof wel, dat hij de man is, dien ik moet hebben".

Hinton sloot zijn boek, tastte op den plank naar een kaars en ging naar bed.

(Vervolg op bladz. 520 van dit nummer.)

Foto C. Steenberghe.

VREDIGE LANDSCHAPPEN.

....STILSTAAND, BIJEENGEDRONGEN TOT EEN STOMSTARENDE, GOEDIGE BEESTENGROEP....

VREDIGE LANDSCHAPPEN.

DE eigen bestaansstrijd, de belangstelling in het oorlogsgebeuren onzer dagen neemt veel, te veel vaak, van ons denken in beslag. Daarnaast blijft ons buiten-menschen echter het samenleven met de natuur, voor ons de onuitputtelijke bron van herschepping en rust voor geest en lichaam beide.

Waar we voor een poos ons onttrekken kunnen aan den droeven gang van deze dagen en eenmaal weer te proeven begonnen de weelde van het landschap, zonder ander menschelek gedoe dan dat der enkele landelijke figuren, die er levende bekoering aan bijzetten, — daar is 't of heel ver van ons weggenomen werd al de obsessie van den bitteren menschenstrijd.

Buiten kunnen we ons wanen in een andere wereld dan de onze, waar thans zoo wreed met vernielingsbedoelingen menschen botsen tegen menschen in een ontwrichte maatschappij. Als een verfrisschend bad werkt op onzen geest een wijle van afzondering in het buitenleven: daar vallen vele zorgen van ons af en kunnen we met Owen Meredith in die heerlijk vrije stemming zeggen:

How little I care
While the weather holds fair,
What Europa may do with To day
.....
How much if, alas!
In the field yet to pass
The wind should blow round to the south,
And so blow away
The tost balm of the hay
From my forehead, and eyes, and mouth!

De natuur blijft zichzelf gelijk; de cultuurstaten, ver afgeveken van hare normen, stuipen in ziektecrisis. We weten het wel, ook binnen de levende natuur wordt een oorlog gevoerd, zonder ophouden en zonder einde, doch welbegrepen is die van geheel anderen aard. Hij geldt enkel de instandhouding der soorten en is gericht op het overleven der meest geschikte wezens, om de verbetering en bestendinging der soort te verzekeren. De bewapening der individuen in de natuur is gegroeid uit dien strijd, haar gebruik is noodlottig, doch niet noodeloos wreed, de strijd in de natuur is onafwendbaar product der primitieve instincten van lagere, levende wezens. En boven die allen staat toch de

mensch, toegerust met zijn verstand, de verheven gave der rede, met de kostelijke bestaanshulpmiddelen, door zijn vernuft geschapen op een rijke aarde!

Wie spreekt het tegen, dat het hem de verplichting oplegde om wel zeer hoog uitgroeid te zijn, na eeuwen van beschaving, boven de primitieve bestaansoorlogen!

Ons ontgaat den redelijken zin dier menschenlachten, we bukken het hoofd en werken waar we kunnen, doch wenden ons denken gaarne eens af van deze onbegrepen schommelingen in den ontwikkelingsgang der menscheid, die wel reeds haar kunst en kennis tot ideaal goed eener internationale geestesgemeenschap te maken wist, doch materieel schier hopeloos achterlijk bleef en onmachtig bleek om zich de zegeningen van lichamelijken en geestelijken arbeid stelselmatig en in standvastig evenwicht te verzekeren.

Als er iets duidelijk is gebleken in de maatschappelijke verhoudingen der laatste weken, dan is het wel de waarde der natuurlijke hulpbronnen van een volk. Hoe allereerst zijn schatten bestaan in voorraden van alles, wat landbouw, veeteelt, visscherij en jacht opleveren konden; hoe de machtige centra van geestescultuur en arbeid leven moeten en al haar ondernemingen gebeuren slechts bij de gratie van wat daarbuiten akkers en weiden voortbrachten, afhankelijk bleken van wat daarginds in landelijken arbeid werd gekweekt, gefokt, geoogst, gemaaid, bereid en verzameld om zijn dagelijkschen weg te vinden tot het voorzien in de eischen van den natuurlijken mensch, om hem tot voeding, kleding en deksel te strekken.

Warmer nog dan voorheen gaat onze belangstelling uit naar dat buitenleven, dichter leggen we ons oor te luisteren naar de stemmen der natuur, nauwkeurig trachten we haar verhoudingen en vormen na te speuren, want hierin moet ook de grond voor een deugdelijker menschenstaat gevonden kunnen worden. Zoo veel we kunnen, keeren we ons het buitenleven toe, zoekend het wijde buiten, waar het gebeuren eenvoudig is, de arbeid landelijk, — primitief, zoo ge wilt — doch, door de wijding van haar innerlijke waarde voor de menscheid, verheven in zijn eenvoud.

Bij allen strijd toch tusschen de wezens in de levende natuur is daar evenwicht, harmonie in de verhoudingen en verschijnselen onderling. Alles wordt er opgenomen in het groote geheel, dat zich klaar en rustig om ons henen breidt.

Foto C. Steenbergh.

VREDIGE LANDSCHAPPEN. BOSCHVIJVER IN DEN HERFST.

We denken aan de landsche woning, zooals Streuvels ons die beschreef, gegroeid ook met type en omgeving in het landschap zelf, aan de eenheid in de onderlinge huizingroeping der gehuchten langs den nog onbevloerden verkeersweg, alles eerlijk en trouw gevende enkel wat de kleine menschenkolonie, die er aan den grond haar leven vroeg, behoefde, en zoo de nederzetting zelf groeien deed uit de natuurlijke gesteldheid van het land.

Daar te midden der eenvoudigen in dat haast afgesloten wereldje drong het rumoer der tijden nog niet door; daarvan was het dat Theodor Storm in zijn „Abseits” dichtte:

Kaum zittert durch die Mittagsruh
ein Schlag der Dorfuhr, der entfernten....
Kein Klang der aufgeregten Zeit
Drang noch in diese Einsamkeit.

Zoeken we tot verademing een wijle dien natuurvrede, welke altoos buiten heerscht, de grazige weiden en bonte akkers, tevreden liggend tot den einder toe, de ruime verte over de plassen en stroomen, waar de blijdschap of treurnis der dagen langs het hemelgewelf zich in weerspiegelt. We laten onzen moeden geest verglijden in de rust der stille bosschen, in de stilte der rustige heidevelden, zachte glooiingen met purperen schaduwen, uitliggend tot den einder, waar in blauwendende atmosfeer verre bosschen te droomen staan.

Onder de ontzaglijke hemelruimte boven de wijde velden verklinken ras de geluiden van het landelijke leven, ze gaan er in op en vormen harmonisch deel ervan. Geloei, geblaas, gebas zijn levend deel van het landschap evenals het klinkende scherpen der zeisen of gebolder van een wagen langs een landweg. Het roepen van schippers of landvolk stoort den vrede van het landschap evenmin als vogelroep de stilte der bosschen. De fijne, hooge klankjes der schaapsklokken verruischen teer over de zonnige heidevelden in volmaakte harmonie met het rustige heidelandschap.

En de kudden zelf: de vreedzame troepen van ooiën met hare lammeren, zetten ze niet overal, grazend in rustige houdingen of stilstaand bijgedrongen tot een stom starende, goedige beestengroep, als vredige figuren bijzondere waarde bij aan haar landelijke omgeving?

Het buitenleven geeft rust, buiten geeft vrede!
Nu te gaan door de stille herfstbosschen, waar de weeke, gele blaas den voetstap dempen, te rusten nu in herfstzon aan een boschplas, die in heldere teekening al de teere tinten der

najaarsboomen kaatst in het onbewogen vijvervlak, te wandelen nu door de roestig bruine lanen, waaronder het verschiert blauwt in najaarsatmosfeer en het zwijgen der door zomergasten verlaten bosschen een weldaad is voor wie rustig te mijmeren begeert, — met geen andere gezellen dan October en de Stilte, zooals le Cardonnel zingt:

Ecoute : la forêt, que nul vent ne balance,
Commence à d'assoupir dans sa grave opulence.
Regarde : l'allée est sans fin,
Où marchent avec nous Octobre et le Silence.

* * *

Het is ons een behoefte in deze dagen, vervuld van politieke en economische zorgen, onze lezers, waar het kan en past, naar buiten te lokken, — niet om te trachten blijvend in de natuur de maatschappij te ontvlieden, doch om er rust, kracht en moed te vinden.

We kunnen ons weekblad ermede geluk wenschen, haar kolommen blijvend te kunnen wijden aan de natuur, het buitenleven en de werken van den vrede, om ook in woord en beeld de waarde daarvan te houden op een eerste plaats.

G. DE GRAAF.

VIJVER.

Zwart spieg'lend water in statig woud,
Diep zwarte plasse in glans van goud,
Kent ge uw eigene schoonheid wel?

Ik kwam op een zonnige' Meiëdag,
Op 't water zoo'n stralende blijheid lag,
't Blijde gelaat van een mooi, jong kind,
Dat voor 't eerst in haar ziel lente's weerklink vindt.

Ik kwam op een goud-bruine' najaarsdag,
't Water in stille gelatenheid lag,
Een ernstige vrouw, die na jaren van zonden,
Na lijden, de schoonheid van 't Zijn heeft gevonden.

Zwart spieg'lend water in statig woud,
Diep zwarte plasse in glans van goud,
Kent ge uw eigene schoonheid wel?

G. STEPELS—VAN DRIEL.

DE OORLOGS-PROVIAND.

ALS knechten hadden de dames van Knuffelen gesjouwd. Met pakken van zóó- en zóóveel kilo, zakken die ze haast niet dragen konden, hadden ze geloopt den halven dag. De dikke, die ook de oudste was, had er een warmtegraad bij gekregen, dat ze pufte en blies en angstwekkend rood in 't gezicht werd. 'r Keelbanden waren losgeraakt en 'r keurslijf zat zoo scheef, dat die wel erg in der haast moest zijn aangetrokken. De andere, de „lange”, zooals ze 'r wel in 't stadje noemden, had geloopt als 'n opgejaagde kameel, doch was er daarentegen nog bleeker op geworden dan gewoonlijk. En wat waren ze vriendelijk geweest! Anders kwamen ze altijd nogal erg uit de hoogte in de winkels, waar ze kwamen. Maar nu! Bij elken inkoop hadden ze 'n vriendelijk woord gezegd, er toch vooral op aandringend, dat ze alles als 't u blijft gauw, gauw zouden thuis krijgen. En als juffrouw Co, de dikste, zei: „Ach, doet u er nog drie kilo van die overheerlijke gedroogde pruimen bij, wil u?” trok ze 'n mondje, alsof ze den kruidenier 'n zeer bijzondere gunst afsmeekte. Op 't laatst waren ze zelf maar gaan dragen, bang, dat de een of andere winkelier ze misschien in den steek liet. „De Knuffeltjes halen de oogst binnen” had 'n boodschappenjongen niet on-komiek gezegd. Doch daar trokken de gezusters zich niets van aan. Als zij maar 't noodige voorzien waren!

Eindelijk meenden ze dan toch, dat ze 't voorloopig wel konden stellen. Met hun laatsten buit trokken ze haast triomfantelijk hun veilige huis binnen. Nog beladen als 'n verhuiswagen liet juffrouw Co zich dadelijk in haar gemaklijken stoel vallen. Ze kwam neer met 'n plof, dat 't ongelukkige meubel van den schrik zelfs vergat te kreunen. „Oef! oef!” zei ze maar, „oef, oef!” en ze rukte aan 'r keelbandjes, die toch warempel al los genoeg zaten! En 'r oogen zwommen en 'r wangen vlamden.

De andere, juffrouw Emilie, dronk staande drie glazen water achter elkaar uit. Daarvoor had ze hoogst voldaan. Laat de vijand nu komen! Verhongerden zouden ze niet.

De meid, de bedrijvige, gediensstige en goed-gedilde Dien, werd binnengeropen. De goeierd wist niet, hoe ze 't had.

„Hoe komme me d'r doorheen?” schudde ze verbijsterd 't hoofd! Zoo'n boel eten! Hoe haalden de juffrouwen 't aan! Ze keek van den eenen zak naar den anderen, haast verlegen door dien voorraad. Erwtten, boonen, rijst, suiker, je ging je gang maar!

„Da's voor maande”, zei ze nog en 'r hoofd schudde door.

Juffrouw Co knikte goedkeurend. Juist! Voor 'n heelen, heelen tijd! Je wist nooit, hoe lang 'n oorlog duurde.

Dien met de dames had alles keurig gerangschikt in de verschillende kasten. De planken bogen bijna onder de vracht. 't Keukenkastje lag zoo hoog opgestapeld, dat Dien zelf er geen wijs meer uit wist.

Juffrouw Co, de baas in den huize van Knuffelen, maakte gewichtig 'n langen inventaris op. 't Was verbazend, zulke cijfers als daarop voor kwamen! Zelfs van vijgen bijvoorbeeld bleek zóó'n hoeveelheid aanwezig, dat de gezusters met recht mochten betwijfelen, of ze zich daar binnen 'n jaar doorheen zouden slaan. En bruine boonen? Ontzaglijk! Alsof ze er van den winter de kachel mee moesten stoken!

„En nu wordt er niets meer gehaald”, had juffrouw Co met 'n slag op de tafel krachtig beweerd. „Anders hebben we nog scha. Eerst moet alles óp”.

Dat „óp” klonk als 'n bevel, waartegen niets viel in te brengen. Trouwens, wat was er op aan te merken? Dien begreep toch al niet, hoe ze 't met die proviand zouden klaarspelen.

Elken dag werd nu 't menu nauwkeurig opgemaakt. Eerst deed juffrouw Co wat schriel, deelde de porties bij halve onsjes af. Doch toen 'r angst voor de toekomst wat verminderde — waar bleef die oorlog dan ook? — werd ze 'n weinig royaler en 't gebeurde zelfs, dat ze zoo maar, zonder te wegen, 'n lossen greep in de krenten en rozijnen deed! Eigenlijk maakte 't haar 'n tikje tureluursch, dat ze haast geen vermindering constateerde in die ontzaglijke hoeveelheden erwten, boonen en verdere eetwaar. Maar dat wilde ze niet bekennen.

Op 'n morgen — voor de zooveelste maal gebruikten ze, in plaats van brood, havermout bij 't ontbijt. De „lange” trok er 'n gezicht tegen, want ze lustte 't niet erg. Dien noemde 't „flauwe soep”. Juffrouw Co echter verstond geen gekschere. Eerst moest alles immers op? — op 'n morgen kregen de dames van Knuffelen bezoek van meneer Adolf.

Meneer Adolf was de neef, die nu en dan wel bij de veel oudere nichten aan huis kwam. Niet, dat ie ze zoo bijster mocht. Integendeel! Nicht Co kon ie niet erg zetten, omdat ze altijd alleen maar den zichzelf dacht. En van de „lange” zei-ie, dat ze 'n losgebroken kameel was, die eigenlijk in Artis hoorde. Maar familie was toch familie. En dan... er zát wat. Hoeveel wist-ie niet, doch 't zou wel 'n aardig duitje zijn. Heel 't stadje sprak er van. De „Knuffeltjes” deden wel zuinig, maar dat ze er goed bij zaten, daarvan was ieder overtuigd. Moest dit 'n neven-hart dus niet verschalken?

„Goeie morgen, lieve nichten”, deed neef hupsch. Juffrouw Emilie, half door 'r havermout heen, groette schichtig. Ze hield van den jongen, maar ze had zoo de manier niet, om 't te laten merken. De andere echter keek straf. Waarvoor kwam neef zoo vroeg? Ze vertrouwde 't niet te best. Ze had gehoord, dat voor velen de tijden slecht waren. Zat nu misschien ook Adolf wat krap en hoopte-ie op 'n „meevallertje”? Ze zou zich niet te toeschietelijk toonen!

Doch neef, die voor 't moment zonder eenige bijbedoeling was, liet zich door de minder prettige ontvangst niet uit 't veld slaan. Hij verkocht 'n paar grapjes, klopte z'n „dikke” nicht eens goeddelijk op den schouder, in 't kort, gedroeg zich zoo los en ongedwongen, dat alle argwaan bij juffrouw Co wel wijken moest. Op 't laatst begon ze zelfs mee te lachen om een van z'n aardigheden en kwam met de sigarendoos voor den dag, wat altijd 'n bewijs was van hare bijzondere goed-gehumeurdheid. Neef stak er den brand in en merkte dan luchtigjes op:

„Zoo, zoo! De dames komen nog niet te kort, zie ik. Wel, wel, dat doet me genoegen”.

„Te kort?” vroeg juffrouw Co met 'n schalksch knipoogje. „Kom maar eens mee, jongen. Ik zal je laten zien”.

Gewillig liet neef zich leiden en nam zwijgend de over-volle kasten in oogenschouw. Daarop zei-ie ernstig:

„U mag wel oppassen. Het is verboden, zooveel proviand op te stapelen. De regeering is daar heel streng mee. Wie weet, komen ze morgen niet bij u kijken!”

„Wat zeg je, jongen?” schrok juffrouw Co en ze zocht 'n steuntje aan den deurknop.

„Och, och, och!” schudde Dien 't hoofd, die zich al door politieagenten besprongen zag.

„Ja, ja”, plaagde neef door, want hij kreeg er plezier in, z'n „lieve” nicht er tusschen te nemen, wat minder zelfzuchtig te zijn. „Ik hoor zelfs, dat d'r gevangenisstraf op staat. Of 't waar is, weet 'k niet, maar 't blijft gevaarlijk”.

„O, o!” riep de dikste der dames van Knuffelen smartelijk uit, en 't scheelde weinig, of ze kreeg 'n appel-flauwte.

Dien zei niets meer, maar ze dacht aan de twaalf flesschen slaolie en wat er verder in de kelder-kast stond. Hoe zou dat afloopen?

„Wij moeten voorzichtig zijn”, sprak juffrouw Co geheimzinnig. Emilie, tegenover 'r, in de voorkamer, knikte toestemmend. Dien, bescheiden op den achtergrond, staarde angstig. D'r liep 'n huiver over d'r rug. De juffrouw dee dan ook zoo eng! 't Leek wel 'n vrouwencomplot. Als de rechtbank d'r maar niet aan te pas kwam!

„Kijk”, ging juffrouw Co verder en ze sprak bijna fluisterend, alsof ze bang was, dat overal spionnen

VREDIGE LANDSCHAPPEN.

...ZONDER ANDER MENSCHLIJK GEDEE, DAN DAT DER ENKELE LANDELIJKE FIGUREN.

Foto C. Steenberghe.

VREDIGE LANDSCHAPPEN.

GEHUCHT. LANGS DEN NOG ONBEVLOERDEN VERKEERSWEG.

loerden. „Als we slim zijn, merken ze niets. Die pakken Maizena in de schrijf-cassette. Die ham en die leverworst onder de sofa. Wie zal daar nu onder kijken? De aardappelen, de bloem en de erwten in het leeggevoerde. De bessensap. . . . Ja, waar laten we de bessensap?”

Ze dacht even na. Ook Dien zocht in 'r gedachten. Emilie, vol bewondering voor 't beleid der „oudste”, bepeinsde: „Als 'k diè niet had? Nou, nou!”

„Enfin, daar vinden we oök wel 'n plaats voor”, maakte juffrouw Co er zich dan voorloopig af. „Maar hoe onthouden we, waar we alles laten? Dat zal 'n gezoek geven! Wacht, ik teeken 'n plattegrond. Dan weten we precies, waar de boel staat. Dat ding bewaar 'k onder m'n kussen. Als die goeie Adolf weer eens komt, zal-ie er z'n nicht wel mee helpen. We geven 'm een kistje sigaren; dan houdt-ie zeker z'n mond. Maar laten we nu voortmaken. Je weet nooit, of ze van de regering al aan 't werk zijn”.

In 't heele huis werden nu op de geheimzinnigste plaatsen eetwaren verstopt. Zelfs stoelzittingen werden niet vergeten en wat er in 'n ongebruikte matras verdween, ongelooflijk! Juffrouw Co liepen de straatjes weer langs de wel-gevulde kooenen en de „lange” rende opnieuw heen en weer als 'n schichtig kameel. Er werd 'n halve dag mee zoek gebracht. Daarop viel juffrouw Co andermaal amechtig neer op 'r gemakkelijken stoel.

„Hè, hè!” blies ze, meer dood dan levend. „Als we die Dien van ons nu maar kunnen vertrouwen!”

„Hoe kan je dáaraan twijfelen?” vroeg Emilie bijna verontwaardigd, en wederom nam ze 'r toevlucht tot vele glazen water.

* * *

De dames van Knuffelen deden erg zenuwachtig. Ze hadden visite van den voorzitter van 't plaatselijke steun-comité, meneer van Haesten. Meneer van Haesten, die ontvanger was, bepleitte warm de belangen der behoeftigen, hing 'n treffend beeld op van de vele ontbering, welke in deze tijden geleden werd. Emilie luisterde scherp toe, vol medelijden. Maar ze zei niets, want de „zaken” werden altijd door de oudste geregeld. Deze, op heete kolen, wist niet, hoe ze zich draaien of wenden zou. Ja, ja, ze kende dat. Hoeveel maal was er in het stadje al geen aanslag gepleegd op 'r beurs? Dan voor *dit* doel, dan voor *die* instelling. 't Was waar, zij en 'r zuster hadden 't goed. Doch waren *zij* op de wereld, om voor anderen te zorgen?

Meneer van Haesten kuchte eens. Hij voelde, hoe-ie niet erg opschoot. Dat maakte 'm kriegel, want hij wist, dat de „Knuffeltjes” 't best konden doen. Zoo'n gierigheid! En

die dikke, die maar over d'r „effectjes” klaagde!

„Er bestaat nog 'n andere manier, om weldadigheid te betrachten”, sprak de ijverige voorzitter eindelijk, terwijl hij reeds half en half opstond. „Wanneer men bezwaren heeft tegen bijdragen in geld, zou men bijvoorbeeld aan de behoeftigsten maaltijden kunnen verschaffen. Gevoelen de dames daar misschien iets voor?”

Op 't zelfde oogenblik keken de gezusters elkaar aan. Alsof er 'n licht voor ze op ging! 't Goeie hart van Emilie popelde.

Co, politiek, bedacht, hoe ze er op deze manier nog 't goedkoopst af kwam. Ze wist toch al niet, hoe ze door die ontzaglijke voorraden bloem, enzovoort, moest heen komen. Ook zag ze er tegen op, weer 'n heele week spek-pannekoeken met stroop, gort met rozijnen en dergelijke zware kostjes te moeten verorberen. Daar was háár maag niet langer tegen bestand. Dus, opeens 'n kloek besluit nemend, zei ze vriendelijk:

„Ja, ja, over zoiets had ik al gedacht. U kunt allen middag tien personen sturen”.

„Bravo!” klapte meneer van Haesten verheugd in z'n handen en hij schoof z'n lagen stoel zóóver achteruit, dat drie pakken macaroni half zichtbaar werden. „Ik wist wel, dat 'k niet vergeefs zou aankloppen”.

Met 'n beleefde buiging nam de brave ontvanger afscheid.

Er had 'n groote ommekeer plaats in den huize van Knuffelen. Den ganschen dag werd er gebakken, gebraden, gekookt. . . . voor anderen! Dat beteekende voor juffrouw Co 'n enorme overwinning op zichzelf. En 't was aardig om te constateeren, hoe ze er hoe langer hoe meer plezier in kreeg. Waar ze aanvankelijk half nood-gedwongen tot dien maatregel was overgegaan, deed ze 't ten slotte met vollen lust. En 't viel moeilijk uit te maken, wie zich in de ruime keuken, bij 't koken en bedienen, 't ijverigst weerde: juffrouw Co, de „lange” of Dien. 't Scheelde niet veel meer, of men droeg 't drietal in 't stadje op de handen.

„Hè!” verzuchtte de „oudste” blij, „al die dankbare gezichten om je heen! Dat doet 'n mensch goed. Jammer, jammer, dat ik nu haast nergens meer iets kan vinden”.

Inderdaad, in hoe rijke hoeveelheid ook opgestapeld, was langzamerhand opgeraakt. Zelfs de stoelzittingen, de matras, de schrijf-cassette waren geheel leeggeplunderd. Waren ze dus aan 't einde van hun liefdadigheid?

„Ik kom voor vandaag al te kort”, zei Dien veelbeteekenend. Emilie keek 'r zuster bijna smeekend aan. Toen, in 'n onbedwingbare opwelling, om goed te blijven doen, haalde juffrouw Co haar hand over 'r beurs en hart en trillend zei ze:

VREDIGE LANDSCHAPPEN.

DE LANDSCHE WONING, GEGROEID IN HET LANDSCHAP ZELF

„Dan gaan we er maar weer op uit. In de winkels is immers nog genoeg!”

Dien middag smaakten de „Knuffeltjes” de gelukkigste uren van hun leven.

JOH. W. BROEDELLET.

De strijd in Noord-Oostelijk Frankrijk voor honderd jaar.

NAAR wij uit geloofwaardige bron vernemen, zou een Fransch regiment, dat het door de Duitschers bezette Craonne hernam, op zijn tegenstander ingestormd zijn onder den uitroep van: „Vive l'Empereur”.

Leeft de geest van den grooten veldheer nog in het Fransche leger en herinnert het zich den strijd, dien Napoleon in dezelfde streken, waar Germanen en Romanen thans tegenover elkaar staan, honderd jaar geleden tegen de verbonden Russen, Duitschers en Oostenrijkers voerde en waarin hij in den tijd van twintig dagen in tien veldslagen overwinnaar bleef?

Onmogelijk is het niet, want de machtige persoonlijkheid van Napoleon I is onverbreekbaar met het Fransche leger verbonden, men spreke maar eens met Fransche officieren, om zich daarvan te overtuigen.

Doet het geniale voorbeeld van hun grooten Keizer de energie der Fransche soldaten weer zoo herleven, dat de kogels en bajonetten der Duitschers daarop afstuiten?

De reusachtige worsteling, die thans in Noord-Frankrijk plaats vindt, brengt den gedenkwaardigen veldtocht, die Napoleon honderd jaar geleden voerde in dezelfde streek, waar nu zoo hevig gevochten wordt, weder in herinnering. Met de vlugheid en doortastendheid, die hem kenmerkten, wist hij van zijn veel zwakkere en veel minder goed geoeffende troepen een zoodanig gebruik te maken, dat hij den verbonden legers, die hem in getalsterkte vijf maal overtroffen, terwijl zij ook een veel grooter aantal kanonnen meevoerden, gevoelige slagen toe te brengen en hun, met zijn 50.000 man, een verlies van evenveel manschappen en 100 kanonnen te berokkenen.

De Russische generaal Wintzingerode en de welbekende Deutsche generaal Blücher, wier legerkorpsen samen 100.000 man sterk waren, trokken over Soissons naar Laen terug, voor de 46.000 man van Napoleon. Om hem te beletten voort te dringen, lieten zij bij Craonne een aanzienlijke legermacht achter. De hoogten van waar nu het 12e en 15e Deutsche legercorps en de Pruisische garde door de Franschen, onder den uitroep, waaronder honderd jaar geleden de soldaten van het Keizerrijk op hun vijanden aanstormden en die zijn bezielende uitwerking nog niet schijnt verloren te hebben, verdreven werden, waren toen bezet door de Russen en Duitschers.

In den morgen van den 7den Maart liet Napoleon een front- en een flankaanval uitvoeren, terwijl hij zelf door vijandelijke troepen ook in de flank werd aangetast.

Op de flank van den vijand kon evenwel geen voordeel behaald worden; deze werd teruggedreven, toen hij Napoleon's legermacht van ter zijde aanviel. In het front gelukte echter de actie zoo volkomen, dat de Russen en de Duitschers uit hun stellingen gejaagd, op de vlucht sloegen. Dit gevecht kostte den Franschen 6000, den verbondenen 5000 man. Hierbij hadden zich ook de „Maria-Louises” bijzonder onderscheiden, ongeoeffende jeugdige troepen, waarvan er een opmerkte, toen hem gezegd werd vooral goed te mikken dat hij dat wel zou willen doen, indien hij maar met zijn geweer wist om te gaan. Hun eigenaardigen naam dankten zij aan den muts die zij droegen, en die meer had van een hoofddeksel, voor dames bestemd, dan een

voor soldaten. Met troepen van een dergelijk gehalte, waarbij ook nog een paar regimenten oude snorrebaarden, die bij Jena Austerlitz en Wagram gevochten hadden, achtervolgt Napoleon op den weg naar Londen den voor hem uit vluchtenden vijand, wien hij nog telkens afbreuk doet.

Den volgenden dag, 9 Maart, levert Napoleon met 36000 man slag tegen de verbondenen, die zich op de hoogten bij Laon sterk verschansten. Geen van de twee partijen behaalde echter een noemenswaardig voordeel.

En toen na een nachtelijken aanval door York, Kleist en de cavalerie van Ziethen, op het korps van maarschalk Marmont ondernomen, dit, sterk gedund, genoodzaakt was terug te trekken, werd de algemeene terugtocht op Soissons aanvaard.

Deze plaats was, evenals nu, dan in de macht van den een, dan in die van den ander. Aanvankelijk bezet door den Franschen generaal Moreau, moest deze voor de legermacht van generaal Wintzingerode met zijn Russen capituleeren. Hij stelde echter den eisch om vrij met zijn mannen naar Compiègne af te marcheeren, en tien kanonnen mede te nemen, terwijl de Russische bevelhebber hem oorspronkelijk slechts 2 kanonnen wilde laten. Hoe verlangend deze was, de plaats in zijn macht te krijgen, blijkt wel uit het antwoord, dat hij generaal Moreau liet overbrengen. „Laat generaal Morau zijn geheele artillerie medenemen, en de mijne desnoods er bij, als hij wil, maar laat hij toch vertrekken”. Een paar dagen daarna werden de Russen weer uit Soissons verdreven. Niet beter ging het hun in Reims, waar zij met 15000 man de zwakke fransche bezetting onder Colineau verjoegen. Maarschalk Marmont trok met 8000 man, grootendeels uit Maria-Louises bestaande, naar het centrum van het land der Champagne. en noodzaakte op zijn beurt de Russen weer, Reims te ontruimen waarbij zij eenige duizenden manschappen verloren.

Later, toen Blücher, die wegens ziekte eenige dagen werkeloos te Laon had gelegen, oprukte, moesten de Franschen Reims weer opgeven, en werd het opnieuw door de bondgenooten bezet.

Bij al deze gevechten bleven de kathedraal en de andere prachtige bouwwerken gespaard; ieder leger eerbiedigde deze kunstgewrochten. De Russische en Deutsche artillerie zorgden er voor, dat ze niet beschadigd werden.

Uit krijgskundig oogpunt stonden de Franschen er wellicht toen slechter voor dan nu, thans echter is een der mooiste voortbrengselen van hun bouwkunst zwaar beschadigd; en met hen lijdt ieder kunstzinnig mensch door die vernieling een groot verlies.

Langzamerhand, toen de bondgenooten hun fouten herstelden, en Napoleon niet meer tegen de overmacht was opgewassen, keerde de kans, en alle energie en doorzicht van Napoleon kon daaraan geen voor hem gunstige wending meer geven. Ook de verbazende snelheid, waarmede hij zijn troepen verplaatste, kon niet meer helpen, evenmin zijn alomtegenwoordigheid en persoonlijk ingrijpen, waarvan hij bij Montereau een sterk staaltje gaf. Terwijl hij daar den veldslag in zijn geheel leidde, had hij tevens het opperbevel over de artillerie. Met den vluggen blik, hem eigen, bemerkte hij dat een batterij door ongeoeffende soldaten wordt bediend, hij snelt er heen, stijgt af en bedient de stukken zelf, met het gevolg dat de vijandelijke batterij tot zwijgen werd gebracht.

In dezen slag bleef hij nog overwinnaar. Doch alle geestkracht en durf konden toch niet verhinderen, dat hij 4 April 1814 afstand moest doen van den troon.

G. WIJGMANS.

Het Bökkenhökke te Schimmert.

HET Bökkenhökke, zoo noemt men het in de omstreken van Valkenburg, is een oud kasteel, thans tot woningen en voor het boerenbedrijf ingericht. 't Is een aardig torentje, dat het wit gebouw reeds van verre te zien geeft, als men van Meerssen of Valkenburg naar Schimmert wandelt, en dat nog aan eene aanzienlijke woonstede herinnert, waarvan ook nog de grootte het bewijs draagt (zie de afbeeldingen). Het kasteel heeft ook Obbendorf of Obbendorp geheeten, toen het later aan de adellijke familie Schellart van Obbendorp behoorde, die in Limburg ook de heerlijkheden Oostrum (gemeente Venray) en Geysteren (gem. Wanssum) heeft bezeten, en van wier stamzetel in Rijn-Pruisen het dien naam ontving. Te voren behoorde het aan 't adellijk geslacht Bok, dat volgens Bachiene in zijn *Vaderlandsche Geographie* (dl. V, 1049) ook heer van de Rijks-heerlijkheid Boxmeer is geweest vóór 1300. Hij brengt geen bewijs daarvoor bij en ik meen, dat de familie Bok van Boxmeer een geheel andere is als die van het Bökkenhökke en dat veeleer in aanmerking komt de familie Bok van Lichtenberg, ook wel eenvoudig Lichtenberg genoemd, en die

Foto C. Steenbergh.

HET BÖKKENHÖFKE TE SCHIMMERT

Schnabelst.

Foto C. Steenbergh.

HET BÖKKENHÖFKE TE SCHIMMERT.
TOREN MET EEN DER INGANGEN TOT DE BINNENPLAATS
DER BOERDERIJ.

het kasteel Lichtenberg te St. Pieter bij Maastricht heeft bezeten. Deze familie voert een schild van sabel (zwart) met een dwarsbalk of faas, in het schildhoofd vergezeld van drie merletten, een soort vogeltjes zonder snavel en pooten, in de richting van den dwarsbalk, deze en de vogeltjes van goud. Wisten wij nu maar welk wapen de eerstbekende bezitters van het Bökkenhökke gevoerd hebben, dan was alles duidelijk. Zoo kan dikwijls een wapen eene geschiedkundige aanwijzing zijn en is de wapenkunde meer dan 'de wetenschap der ijdelheid.

Het kasteel nu was een riddermatig huis, maar toen de familie Bok in de mannelijke linie uitstierf en de dames huwelijken sloten beneden haar stand, verloor het zijn aloude riddermatigheid, dat is het recht voor den eigenaar om ter stenden- of statenvergadering des lands, in dit geval van het land van Valkenburg, beschreven of opgeroepen te worden.

In 1630 komt nog een jonkheer Arnold van Bock voor als pandbezitter op het leengoed Hanenhof onder Geleen (bij Sittard) en in 1667 eene jonkvrouw Margareta Francisca van Bok en haar broer, jonkheer Arnold Godfried, die met hunne moeder Antonetta geb. de Pollart, eene overeenkomst sluiten, waarbij aan den jonkheer onder anderen het adellijk huis van *Haesdaell* toegewezen wordt. Dit huis lag ook onder Schimmert en in de nabijheid van Bökkenhökke.

Meerdere bijzonderheden heb ik tot mijn spijt, ondanks alle moeite, niet kunnen vinden.

Gelijk men op de afb. hiernaast ziet — en ook eenigszins op de afb. op de vorige blz. — bevindt zich rechts van het kasteeltje, als men er voor staat, een weinig naar voren uitstekende schuur en daarnaast een ingang tot de binnenplaats met de stallen, vertrekken en bergplaatsen, die daarop uitkomen, eene inrichting, die aan het impluvium der Romeinsche villa's herinnert, die de oorspronkelijke type is der Zuid-Limburgsche boerderij, maar een type, geheel naar de eischen van het landbouwersbedrijf gemodificeerd. A. J. A. FLAMENT.

STUKJES LEVEN.

II. HET LAATSTE.

IN de warme zonnestralen, achter golvende, hooge korenvelden, stond haar huisje met het roode pannendak, daar-

voor twee oude linden. En in 't hoveke bloeiden en groeiden zonnebloemen, rozemarijnen, goudbloemen, burgelijke kinderen van Flora; toch deden ze mooi en pasten bij de omgeving van heel het rustig schoone plekje. En ver, eindeloos ver strekten zich uit de vruchtbare velden in afwisselende kleuren van bloeiend zaad en gouden korenhalmen, uitkomend als lichte plekken tegen het donkere der bosschen. Puur blauw was de lucht, afgewisseld door eenige donswolkjes. Hier leefde zij haar laatste jaren van oud vrouwtje uit, eenzaam zonder bloedverwanten, alleen tot gezelschap een hond. Oude Trees, bekend in 't dorp; ze dachten haar wat suf en onnoozel, maar ze liet de menschen in heur waan, het leven had haar te moe gemaakt om zich er nog in te mengen. Ze leefde in volkomen verlatenheid, onbewust sleepten de jaren voort temidden van het haar lief geworden Vlaanderland, dat toch haar land eigenlijk niet was, want ze was een Hollandsche van geboorte. Maar ze had het land lief, waar ze gelukkig geweest was... ééns... lang geleden met haar man en kleine Trees, haar dochtertje. Het zonnig-lachende land, met de boomgaarden en wijd-golvende korenlanden, de spitse torens van dorpskerkjes.

Het zonnig-mooie land....

Toen Trees nog jong was, was ze met een Belgische familie medegegaan, die een kasteel bewoonde in 'n afgelegen dorp. 's Winters gingen ze naar Brussel, maar 's zomers klonken jubelende vroolijke stemmen in den grooten tuin, onder de hooge, oude boomen, stemmen van gasten en kinderen, steeds welkom.

Trees had 't dan druk, bijgestaan door ander dienstpersoneel, maar zij, die er al zoo lang diende, was er onmisbaar. Toen trouwde zij met den tuinman, ze mochten wonen in de tuinmanswoning, weggedoken tusschen 't groen, en in 't aardig hoveke kweekte Trees zelf bloemen en groenten. En later, toen Trees met haar pasgeboren dochtertje tusschen de bloemen stond, frisch met blijden glans in haar mooie oogen, toen kwamen de twee freuletjes van 't kasteel dikwijls 't hekje binnen dartelen om „klein Treesje" te zien, tot ergernis van de gouvernante, die dit geen „ton" vond. Maar de kinderen stoeiden en wierpen lachend met afgevalen appelbloesem en toen Treesje grooter werd, speelde ze mee....

's Winters was alles zoo stil; 't kasteel was gesloten, de blinden voor de vensters deden als doode oogen.

Totdat het ook winter voor Trees werd.... Haar man stierf aan longontsteking. Ze moest nu wonen in 'n ander huisje, verder van het kasteel; door de takken der oude boomen, zag ze alleen de hooge grijze torens van het huis. Ze mocht blijven werken op 't kasteel en 's avonds keerde ze huiswaarts, alleen en somber. Maar haar dochtertjes zonnig lachje en de vroolijke kindermantjes, verzoenden moeder weer met het leven, dat 't eerste offer van haar geëischt had, haar man....

Toen verloor ze ook door een auto-ongeluk haar dochtertje.... 't tweede offer. Zij stond nu met leege handen....

Het leven had haar alles ontnomen....

Ze bleef nog werken op het kasteel, maar haar veerkracht was gebroken.... men duldde haar uit medelijden.

Zoo sleepten de jaren....

Trees woonde nog in 't huisje bij de gouden korenvelden, waar 's avonds zachtjes ruischten als vallend water, de hooge peppels.

Ze werd oud. In 't was-bleeke van haar gelaat, stonden droefzoekend de eens zoo heldere oogen. Ze kreeg 'n pensioentje, ze werd te oud om te werken. De menschen van 't kasteel waren nu vervangen door een jonger geslacht en de stemmen van logés vulden zomers weer den ouden tuin. Totdat Trees eens verrast werd door de freules, die afscheid kwamen nemen; 't kasteel werd verkocht.... ze brachten de oude, getrouwe een afscheidsgroet, ze spraken niet veel.... In 't klein vertrekje van Trees hing 'n stilte, slechts de oude hangklok verstoorde 't zwijgen door rhythmisch

Foto C. Steenbergh.

HET BÖKKENHÖFKE TE SCHIMMERT
INGANG TOT DE BINNENPLAATS DER BOERDERIJ EN SCHUUR.

getik. En Trees begreep dat de geruchten waarheid bevatten, 't was ook tot haar doorgedrongen.... 't Kasteel moest verkocht voor schulden. En Trees had willen troosten de beide vrouwen, die vulden met haar gestalten 't nederig, klein vertrek.

Waren ze niet speelkameraadjes van haar gestorven dochttertje geweest?

Schemer sloop binnen, wisschend de kleuren, de lijnen van de meubels.

„Trees” verbrak de oudste der freules de stilte.... „zou je soms de hond willen hebben?... Je weet wel, Pluto... we zullen je betalen voor de verzorging.... 't is zoo'n last, 't beest mede te nemen naar het buitenland”.

Eerst begreep ze 't zoo gauw niet, toen blij-gretig, nam ze 't aanbod aan.... een wezen in haar eenzaamheid, al was 't maar 'n dier!

Zacht speelden schaduwplekjes door 't vertrekje. Nu was het de laatste keer, dat de freules kwamen. Toen zeide oude Trees, zich moeielijk uitend, verlegen en vol over 't afscheid:

„Och, 'k zie de freules nog als kinders....”

En de freules, hoog opgericht, haar innerlijk leed nog vermaskerend om haar stand op te houden, drukten Trees' hand, oud en gerimpeld..

Zij zeiden haar 'n laatst vaarwel en gingen heen.

Ze voelde zich niet eenzaam meer, nu een wezen haar leven deelde, al was 't maar een hond....

't Beest volgde haar overal, de trouwe melancholieke hondenoogen op haar gericht, al begreep hij niet, waarom 't kasteel gesloten was.

Zoo leefde ze weer voort, in haar kleurloos leven 'n kleine verandering door den hond.

Tot op een dag een stoornis kwam in haar rustig bestaan van oud, vergeten vrouwtje. Het mooie land was in gevaar, het land, dat ze lief had gekregen.... Het gerucht drong tot haar.... greep haar aan, overweldigde de rustige, tevreden menschen, die daar woonden. Het woord alleen, het vage gerucht bracht reeds een omwenteling.

Nietig, in elkaar gedoken, greep Trees haar bijbeltje, de bevende vingers vatten een rozenkrans, terwijl de hond naast haar stond, zijn ruige poot op haar knie, en haar aankeek.

Oorlog....!

Trees hield 't alleen niet uit meer in de rustige stilte van haar huisje. Ze liep, gevolgd door den hond, naar buiten, ze sprak menschen, menschen die wanhopend zuchten en handenwringend klaagden.... ze gingen het dorp verlaten.... de vijand zou komen— hun land werd verwoest!

Verwilderd van schrik keek de oude vrouw rond....

Waarheen? Naar haar geboorteland? Naar Nederland; waar ze nog eenige familieleden had wonen?

Eerst laat, na zonsondergang, keerde zij in 't huisje terug.... in strijd wat ze moest doen.

Onverwachts nog kwam het gevaar. Links en rechts laaiden de vlammen, deden boerderijen in puin vergaan. 't Kanongebulder klonk bijna onafgebroken... gruweldaden werden bedreven. Oude Trees was nog in 't huisje. Ze begreep dat ze heen moest gaan, dat weldra alles in vuur en vlam op zou gaan. Pluto liep snuffelend rond en hief 'n luguber gehuil aan. Haar huisje was nog niet ontdekt.

't Kasteel was verwoest. Heel den nacht bleef 't oude vrouwtje zitten, stom roerloos sidderend.... gebeden prevelend. Bij 't krieken van den dag moest ze weg.... vluchten van hier, waar alles brandde, brandde....

Maar de hond!

Ze wilde 't beest meenemen, maar zag de onmogelijkheid hiervan in. Ze zou hem een zachten dood geven.... beter dan achterlaten.

Met 't eerste ochtendlicht kroop ze overeind, zocht 'n zak en groote steenen. Haar hart bonsde van ontzetting.... ze riep 't beest, hij likte haar bevende handen.... met schorre stem lokte ze. De zon glansde goud over de nu verwoeste korenvelden. Rook steeg nog overal op.... geschreeuw van vluchtende menschen drong vaag tot haar door en zwak geweervuur. De zuivere geurende lucht, deed haar even de oogen sluiten.... Toen tilde ze den zak op, liep achter het huisje om, waar een beek ruischte, zilverschijnend glansde; ze draalde nog....

Ze wierp den zak in 't water.... sloeg de bevende handen voor de oogen. En oude Trees strompelde terug.

't Laatste wat haar overgebleven was en wat ze lief had gekregen, al was 't maar 'n dier....

Na eenige dagen was ze in Nederland aangekomen, hoe wist ze zelf niet meer. Ze zat in 'n kamer bij familie, haar vreemd. Al spoedig was de eerste neerslachtige stemming voorbij.

„Je werd maar naar van al die verhalen!” vond een neef van Trees, die in 't nu nog veilige vaderland zich de ellende niet aantrok. En ze moesten heusch even brommen op de oude tante Trees, die, stel je voor, huilde en zeurde over haar hond, dien ze had verdrongen uit angst om 't beest achter te laten.... alsof ze 'n moord had begaan! Menschenlevens.... als je daar nou om treurde.... maar 'n hond!

En de wat ruwe neef van oude Trees schudde wijs 't hoofd.

Ze begrepen niet, dat de oude vrouw nu alles had verloren wat ze liefhad.... ook het laatste....

Boven op 't kamertje waar 't oude vrouwtje sliep, bij de haar vreemde familie, zat ze met bange, vreemde oogen rond te staren.

En ze dacht aan 't verwoeste land, aan de platgetrapte gouden velden achter haar huisje, aan heel de misère.... aan 't graf van haar man en Treesje en aan 't zilveren beekje waar de zak was gezonken met Pluto.... Vol afschuw sloeg ze de handen voor 't gelaat.

Toen bad ze weer, haar eenige toevlucht van vroom, oud vrouwtje, dat alles verloren had....

DORA MUSBACH.

VLAS.

EEN eenvoudig bloempje, meestal blauw, soms wit, een plant zonder eenige pretentie zoo oogenschijnlijk.

In werkelijkheid echter een cultuurplant die zoowel in de Nieuwe als in de Oude Wereld duizenden en duizenden nijvere handen werk verschaft. Een plant die grondstoffen levert voor machtige uitgebreide industrieën.

Als ge uw linnen zakdoekje zooveel hooger stelt dan een katoenen, u behagelijk voelt in uw linnen onderkleeren, lakens, slopen, als ge uw oog bewonderend laat gaan over fijn linnen tafellakens en servetten, dan vermoedt ge weinig, hoe ge alles in oorsprong te danken hebt aan het eenvoudig plantje met de fraaie kleine bloempjes.

Het kweken van vlas behoort reeds onder de vrij oude cultures. Ge herinnert u hier de roem der Vlaamsche linnenfabrikanten!

In het kort zullen wij de geschiedenis der plant nagaan, van het zaad tot de de fabriek.

De boer zaait begin April het zaad op een extra goed bewerkt, fijn geëgd stuk land. De zeer teere plantjes hebben vooral van onkruid te lijden. Het wieden is dus een eerste vereischte, en reeds dadelijk verdienen er landarbeiders en vrouwen hun brood mede. In Juli zijn de planten rijp voor den oogst. Hier is het niet als bij den oogst van de granen, die reeds machinaal met weinig kosten gemaaid en geborgen worden. Het vlas moet plant voor plant uit den grond

getrokken worden. Het wordt dan verder gesorteerd naar lengte en in bosjes gebonden, die in „hokken” staande op het veld worden gedroogd.

Het zaad wordt nu „gerepeld”, d.w.z. het wordt door arbeiders op een eenvoudig toestel, „het repelblok” of „bank”, van de plant gescheurd. Zij trekken de plant daartoe tusschen recht-opstaande ijzeren tanden door.

Het zaad wordt gedroogd in de zon; het zit geborgen in ro-hokkige zaaddoozen, die later gedorscht moeten worden.

Het „lijnzaad” levert de grondstof voor de lijnolie, en het restant wordt geperst tot „koeken”, de bekende „lijnkoeken”, dat uitstekend veevoeder, dat nog steeds, ondanks de hoge prijzen, bij massa's, gevoerd wordt, vooral aan de koeien.

Ook in deze richting levert het vlas dus een zeer waardevolle grondstof voor een uitgebreide industrie en een prachtig voeder met zeer veel nuttige eigenschappen voor het vee!

Als het zaad „gerepeld” is, worden de stengels „geroot”. Zij worden daarvoor in het water ondergedompeld. Niet alle water levert goede vezels en zoo zien wij sommige verbouwers de waardevolle stengels reeds verzenden naar streken met goed „root”water.

VLAS.

Foto C. Steenbergh.

DE OUDE HUIZEN AAN HET ROKIN BIJ DEN DAM TE AMSTERDAM,
DIE IN VERBAND MET DE DAM-PLANNEN WELDRA AFGEBROKEN WORDEN, DOCH THANS NOG DIENST DOEN VOOR DOEL-
EINDEN IN VERBAND MET DE BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN. IN SOMMIGE DER HUIZEN ZIJN BELGISCHE VLUCH-
TELINGEN ONDERGEBRACHT, ANDERE WORDEN GEBRUIKT ALS MILITAIRE BUREAUX VOOR DE GEMOBILISEERDE TROEPEN.

Door middel van steenen of planken, waarop men modder schept, worden de stengels onder water gehouden. Men volgt hierbij zeer verschillende methoden. De beste wijze schijnt te zijn in stilstaand water, waarlangs elzen groeien, zoodat er veel elzenblad op den bodem ligt. In België geeft men op veel plaatsen daaraan de voorkeur. Het water moet warm zijn, althans niet te koud, en daarom mogen de stengels niet diep ondergebracht worden. Anderen geven de voorkeur aan stroomend water en in Vlaanderen ziet men het roten wel geschieden in beekjes en rivieren.

Het rootwater wordt reeds spoedig zeer troebel en verspreidt een hoogst onaangename geur. Na een dag of tien is het proces ver genoeg gevorderd en worden de stengels weer op het droge gebracht.

Met het roten bereikt men, dat de vezels, die om de houtachtige stengel zitten, loslaten, en na droging gemakkelijker worden afgescheiden.

Bij de Kortrijksche methode worden de stengels verschillende malen geroot, dus na droging weer onder water gebracht.

Vervolgens wordt „gebraakt” d.w.z. men klopt op bepaalde wijze de houten stengel in stukjes van circa 2 c.M. en daarna wordt de vezel „gezwingeld” d.w.z. met behulp van messen van het hout afgestroken. De geheele bewerking eischt een groote ervaring, veel zorg en veel handenwerk.

In de fabriek wordt het „gehekeld”, de vezels worden zooveel mogelijk gezuiverd, dan wordt het gesponnen tot draden en eindelijk geweven.

Over al die bewerkingen kan ik het hier verder niet hebben. Ik noemde ze slechts, om uit te doen komen den grooten arbeid, die hier verricht moet worden!

Nagenoeg de geheele plant, zoowel stengel als zaad, levert waardevolle producten; het is dan ook geen wonder, dat de verbouwers onder gunstige omstandigheden groote winsten kunnen maken. Daar de verbouw echter nogal veel arbeidsloon eischt, is de cultuur hier en daar verdrongen door tuinbouw. Ook de groote risico, die eraan verbonden is, is oorzaak dat de teelt van vlas niet zeer toeneemt. Vooral op de kleigronden van Groningen, Holland en Zeeland wordt echter nog veel verbouwd. In het land van Waas, wereldberoemd om zijn beste vezel, verbouwt men het op zandgronden; het vlas levert daar prachtige zijdeachtige vezels.

Een enkele maal treft men de plant in het wild aan. B.

Nog eens: Oogkleppen voor Paarden.

HET lezen van „Buiten” in een leesgezelschap — en dit is geen zeldzaam voorkomend verschijnsel — heeft zijn onaangename zijde en voor de lezers en voor de uitgevers en voor de redactie.

Het heeft ten gevolge, dat niet alleen — zooals natuurlijk zou zijn — terstond nadat het een of ander in ons blad besproken is, belangstellende lezers er hun meening over ten beste geven, maar maanden na dien, als de redactie de kwestie reeds bijna weer vergeten is, komen er „portefeuillelezers” met hun commentaren bij ons aan. Zij hebben dan pas in hun leesgezelschap een of ander artikel gelezen dat reeds maanden geleden in ons blad is opgenomen, en naar aanleiding waarvan zij zich gedrongen gevoelen, iets in het midden te brengen.

Zoo ontvingen wij eind September een schrijven naar aanleiding van in ons nummer van 7 en 21 Maart l.l. opgenomen artikelen „Oogkleppen voor paarden”. Zullen wij thans nog eens op deze kwestie terugkomen? zoo hebben wij ons zelve afgevraagd. Maar de kwestie is nog altijd van belang en zoo geven wij thans het woord aan den heer S., onzen portefuillelezer:

Ik ben een groot voorstander van afschaffing dezer martelwerktuigen, n.l. oogkleppen, doch erken met den koetsier te Sandpoort, dat het voor sommige paarden goed is wanneer zij den koetsier en vooral de *zweep* niet kunnen zien. Speciaal is dit het geval, als men een „span” rijdt, omdat twee paarden zelden een gelijk temperament hebben, en voor het gelijk „trekken” gewoonlijk één van het span meer moet worden aangezet dan het andere paard, en dit laatste, door de beweging van de *zweep*, ook meer aanzet, wat niet de bedoeling is. Bovendien is, bij het omgaan van hoeken, een aanraking met de *zweep* meestal noodig voor het buitenste paard, dat de grootste bocht moet doorlopen. Daarom leerde ik reeds in mijn jeugd: „Een koetsier zonder *zweep* is een schipper zonder roer.” Nu zag ik onlangs — ik meen te Wiesbaden — een m. i. praktisch middel om hieraan te gemoet te komen. Ik zag korte oogklappen, *loodrecht* op het hoofd van het paard, met sierlijke afronding op het hoofdstel aangebracht, wat volstrekt niet misstond. Behalve naar voren, konden de paarden op zij zien, en zelfs voldoende naar achter, om b.v. tijdig alles te zien wat „passeeren” wilde, doch *niet* den koetsier of de *zweep*, wanneer deze ten minste goed gehanteerd werd.

DE WET DER WOUDEN.

(Vervolg van blz. 511.)

„Dat is gauw verdiend”, mompelde hij, terwijl hij in de dekens kroop. „Gauw verdiend, maar ik zal naar het kamp moeten, om me verder te overtuigen. En terwijl ik de verdere bewijzen verzamel, zal ik Kennedy voor den vorm moeten arresteren. Ik zou wel eens weten wat die Wilson tegen den jongen Richardson heeft. Hij heeft 'm vast uit den weg geruimd en 't is mijn zaak, te weten te komen waarom”. Sandy McLaren keek verwonderd op, toen Hinton den volgenden morgen de Bank binnentrad. De detective was geen erg bemind persoon bij Scotty. Iederen avond nam hij zijn plaats bij de kachel in, doch inplaats van aan het gesprek deel te nemen, verdiepte hij zich steeds in een boek, waaruit hij zelden opkeek voordat de laatste van het gezelschap naar bed was gegaan.

„Goeie morgen, meneer Hinton; u is vandaag wat beter, zie ik;”

De detective knikte, en zette zich langzaam in den stoel, dien de sherief met een beweging van zijn duim aanwees.

„Hoe ver is 't naar de boerderij, claim, of wat de man, dien ze hier Kennedy noemen, aan de Little Porcupine heeft?”

„Nou, ik zou zeggen, zoo tusschen de zestig en zeventig mijl, of zooals ze hier zeggen, drie dagen”.

„Ik heb 'n span honden van Little Rock laten komen. U kunt dat nemen, en Kennedy binnen een week hier brengen”.

„Kennedy hier brengen, zegt u? En waar is dat goed voor?”

„U is sherief hier, niet waar? Welnu, ik moet hem hebben voor den moord op een man, Hagen genaamd. Hier is het bevel tot iuhechteniseming.”

Werktuigelijk nam de sherief het papier, dat de ander hem overhandigde, aan en las het door: toen zette hij zijn hoornen bril af, legde het papier op den lessenaar, en keek den ander strak aan.

„Dus u bent rechercheur, he? Om u de waarheid te zeggen, dacht ik wel, dat u niet hier was om een tochtje in de bosschen te maken. Wil u zoo goed zijn, me een en ander over dit geval te vertellen? Ik moet ronduit zeggen, dat ik geloof, dat u de verkeerde voor hebt. Shane Kennedy is geen moordenaar”.

„Deze Hagen verdween op zekeren avond uit het kamp op 'n heel geheimzinnige manier. Men hoorde Kennedy dingen zeggen, die wijzen op een bedreiging van Hagen's leven, en den volgenden morgen werd 'er een zware steel van een haak, die aan Kennedy behoorde, bij Hagen's deur gevonden. De opzichter van het kamp heeft me nog meer dingen medegedeeld, die me niets anders overlaten dan Kennedy te arresteren.”

„'t Bevelschrift is in orde en ik zal 't dus moeten be teekenen, as u d'r op staat. Maar Shane Kennedy heeft vast niemand van achteren aangevallen en vermoord. Ik durf er voor instaan, dat u den verkeerde bij den kop hebt. Ik heb d'r 'n barre hekel an, 't te doen, en hij is nog wel pas getrouwd ook. Kunt u 't niet uitstellen tot van 't voorjaar, dan komt er misschien nog wat anders an 't licht. D'r kon ook wel 's een ander zijn, lijkt me zoo. Ik ken 'm al, van dat ie een jongen was, en nooit heb ik een woord tegen 'm gehoord. Z'n oude vader kwam in 't bosch an z'n end, en Shane, die toen nog maar 'n jongen was, werkte hard, om z'n moeder te onderhouden, en dat dee' ie tot

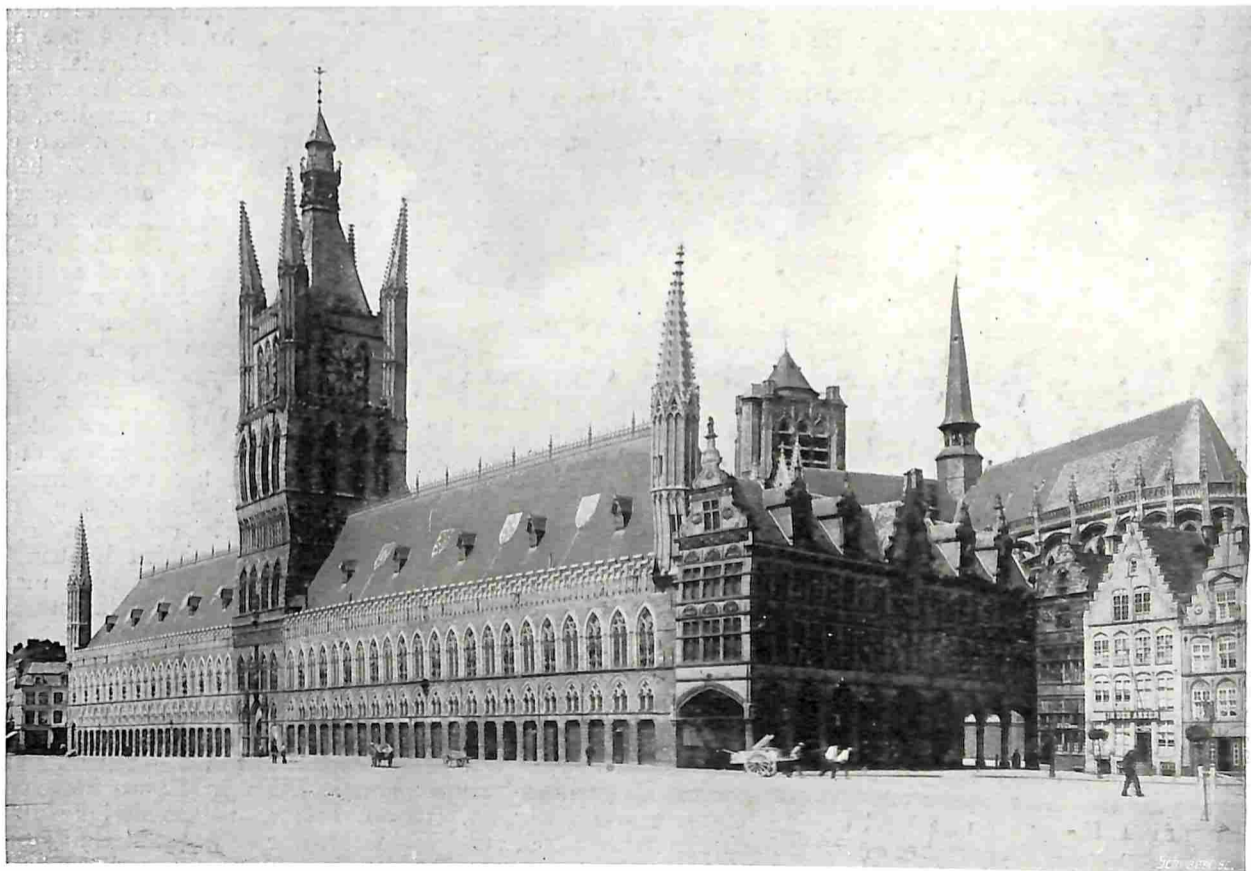

Schnabel's.
Foto Ver. Foto-Bureau's.

DE INTOCHT VAN DE DUITSCHERS IN BRUGGE.
SOLDATEN, OVER DE GROOTE MARKT MARCHEERENDE LANGS HET GEDENKTEEKEN,
OPGERICHT TER EERE VAN JAN BREYDEL EN PIETER DE CONINCK.

ze stierf. Ze woonde in een 'n hut in Cheepmunk, en de ouwe vrouw kon net zooveel eten als ze wou, en had genoeg kleeren an d'r lijf, terwijl Shane zich in de kampen warm hield met half zooveel kleeren an as de anderen, en door tweemaal zoo hard te werken. Hij was jong, en klein voor z'n leeftijd; en toch dee' ie manswerk voor 't halve loon. Als de anderen in 't voorjaar hun centen gingen verteren, ging Shane naar de fabriek, en stapelde balken op en zoo, totdat de anderen tegen 't najaar weer het bosch ingingen. En knap is ie ook, en wat ie weet, heeft ie zich zelf s'avonds geleerd als andere jongens de kroegen affiepen en dobbelden. Niet dat ie ook niet 's van een lolletje houdt! Ik herinner me nog goed de lente dat z'n moeder stierf. Toen sloeg Shane uit den band, omdat ie nou toch niemand meer had om voor te zorgen, en toen was ie de wildste van allemaal.

(Wordt vervolgd.)

PRACHTIG MONUMENT IN DE NABIJHEID VAN DEN LINKERVLEUGEL DER FRANSCHEN.
DE LAKENHALLE TE YPEREN. DAARACHTER DE ST. MARTINI-KERK.